

Nr 433.

Av herr **Bengtson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m.m.*

Den svenska ölkonsumtionen företer en större skillnad i fördelningen på huvudstad och riket i övrigt än spritförbrukningen. Av spritdryckerna falla endast 21 % på huvudstaden och det omgivande länet, av ölet däremot 33 %. Kunde Göteborg och Malmö på samma sätt utskiljas, skulle olikheten i fråga om ölkonsumtionen mellan storstäderna och riket i övrigt med säkerhet vara ännu bjärtare.

Att ölkonsumtionen på landsbygden sålunda är låg, är en fördel ur samhällets synpunkt. För den som icke sätter likhetstecken mellan standardstegring och konsumtionsstegring, oavsett vilka varor och tjänster denna konsumtionsstegring inriktar sig på, utan i ordet inrymmer en värdering av utökningen, måste det framstå som angeläget, att samhället icke utformar sina åtgärder så, att landsbygden i fråga om sin ölkonsumtion rycker upp i bredd med huvudstaden.

Får den fria företagsamheten inom ölhanteringen fritt spelrum, kan det antagas, att den, sin natur likmätigt, kommer att inrikta sig på att genomföra denna nivellering. Att denna icke redan kommit till stånd beror med säkerhet på samhällets åtgärder, främst på kommunernas befogenhet att hindra inrättandet av ställen för utminutering och utskänkning av pilsnerdricka, det s. k. kommunala vetot.

Vill man hindra en ogynnsam utveckling på förevarande område synes man kunna välja två olika framgångsvägar. Man kan genomföra en sådan begränsning av handlingsutrymmet för det enskilda vinstintresset i ölhanteringen, att enskild vinst icke längre kan skapas genom ökad omsättning, eller man kan även framgent söka nå sitt syfte genom spärrar för denna företagsamhet av den hittills använda typen.

Nykterhetskommittén har som ett möjligt steg i den första riktningen antytt möjligheten att föreskriva en representation för statsmakten i styrelserna för de bryggerier, som av Kungl. Maj:t meddelas tillstånd att tillverka starköl (del VII s. 116). Statsrådet tar för närvarande avstånd från denna tanke (prop. s. 491) men förordar i anslutning till en minoritet inom nykterhetskommittén, att frågan om en begränsning av den enskilda företagsamheten i ölhanteringen göres till föremål för utredning (prop. s. 501). Statsrådet finner det emellertid

icke erforderligt att avvakta denna utrednings resultat, innan ny ölförsäljningsförordning utfärdas.

Till sistnämnda mening kunna vi icke ansluta oss. Det val, man träffar i fråga om företagsformen, är nämligen bestämmande för omfattningen och strängheten av de föreskrifter, som i övrigt bli erforderliga. Är tillverkningen desintresserad kan förordningen begränsas till några få schematiska regler, är den fortfarande lika fri som nu, är det icke tillrådligt att avveckla de nuvarande föreskrifterna så långt som finansministern föreslagit.

Om rationaliseringen får genomföras av industrien själv i samråd med statsmakterna på det sätt, som skedde inom spritindustrien i Danmark vid den stora konsumtionsminskningen 1917—18, synes den kunna genomföras inom så begränsad tidrymd, att större uppskov knappast blir erforderligt. Skulle denna väg visa sig oframkomlig, nödgas vi föreslå, att vissa centrala detaljer i den nuvarande pilsnerdricksförsäljningsförordningen upptagas i den nya ölförsäljningsförordningen.

Till dessa hör bl. a. det lokala vetot i fråga om utminuterings. Det är icke riktigt, att fasta försäljningsställen innebära framsteg gentemot kringföring. Fasta försäljningsställen bli på ett helt annat sätt än kringföringen incitament till nybildning av vanorna inom en bygd och stegra därmed förbrukningen.

Det är också angeläget, att kommunalfullmäktige få behålla sin rätt att med för länsstyrelsen förpliktande verkan ge inskränkande bestämmelser för utskänkningen. Den av finansministern utnyttjade analogien med rusdrycksförsäljningsförordningen är icke riktig. I denna har kommunen visserligen berövats möjligheten att ge sådana regler, men de försvinna därför icke utan utfärdas i stället av en central instans. Och även om man nu är beredd att till en del avveckla dessa inskränkningar, är detta på ett avgörande sätt beroende av den trygghet som den desintresserade driften inom den nykterhetspolitiskt ömtåligaste delen av utskänkningen, folkrestaurangernas, ger mot urartning.

Man behöver i fråga om olägenheterna av den obegränsade utskänkningen inte nöja sig med osäkra förmodanden. Man kan vid varje veckoskifte studera dem i storstäderna. Och om majoriteten i många kommunalfullmäktige icke velat ha sådan utskänkning i kommunen, så är det icke därför att de ledas av någon principiell, i sin ensidighet förkastlig, vilja att ingripa i medborgarnas konsumtionsvanor. Ingreppen äro tvärtom vållade av en från kommun till kommun upprepad erfarenhet av den otrivsel, som gärna drabbar ett samhälle med sådana utskänkingsrättigheter. De utanför det kommunala vetot ligande stationsrättigheterna ha exempelvis av detta skäl genom åren

vållat strider vid flera av de större stationerna efter norra stambanan, såsom Krylbo, Bollnäs, Ljusdal, Ånge och Jörn.

I allmänhet ha således de kommunala fullmäktigeförsamlingarna utnyttjat sin befogenhet på förevarande område väl. Berövar man dem nu denna befogenhet och samtidigt behåller det nuvarande utrymmet för det enskilda vinstintresset inom ölhanteringen, kan det befaras att bruk och missbruk komma att öka. En sådan åtgärd står också i strid mot de synpunkter på de medborgerliga befogenheternas fördelning på stat och kommun, vilka när det gäller andra spörsmål än alkoholfrågan åtnjuta allmän anslutning.

Med stöd av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville hos regeringen anhålla om skyndsamt utredning rörande en rationalisering av bryggeriindustrien och en sådan samtidig begränsning i det enskilda vinstintresset inom denna industri, som vid utredningen ur nykterhetspolitiska synpunkter kan finnas erforderlig,

att riksdagen ville besluta att i avvaktan på resultat av denna utredning uppskjuta behandlingen av förslaget till ny ölförsäljningsförordning samt

att riksdagen, därest sistnämnda yrkande icke vinner bifall, måtte besluta att så ändra Kungl. Maj:ts förslag till ny ölförsäljningsförordning, att stads- och kommunalfullmäktige bibehållas vid sin nuvarande befogenhet i fråga om tillkomsten av och reglerna för utminutering och utskänkning av pilsnerdricka.

Stockholm den 16 mars 1954.

Torsten Bengtson.

Eric Holmqvist.

Johan Sunne.

Hj. Weiland.

P. J. Näslund.

Nils G. Strandler.

Gunnar Spetz.

B. A. Nilsson.

E. A. Lindblom.

Lars E. Andersson.

Gunnar Lodenius.